

ZAMONAVIY DIZAYNDA XATTOTLIKNING MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Qodirov Avazbek Sobitxon o'g'li

Alfraganus universiteti "Sharq filologiyasi" kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy dizaynda xattotlikning muammolari va yechimlari, xattotlikni zamonaviy dizaynga kiritishdagi qiyinchiliklar, kaligrafik tipografiyada o'qilishi bilan bog'liq muammolari, zamonaviy dizaynda xattotlikning samarali integratsiyasi uchun yechimlar, xattotlikni turli dizayn vositalariga moslashtirish to'g'risida batafsil bayon qilingan.

Kalit so'zlar: zamonaviy xattotlik, tipografiya, zamonaviy dizayn, arxitektura, kalligrafik shriftlar, innovatsion texnologiyalar.

Kirish: Xattotlik asarlarini ko'rish uchun avvallari madrasa, masjid va boshqa bino inshootlarda aks ettirish mumkin edi. hozirda ham bu uslubni zamonaviy dizaynda bevosita ishtirokida qo'llanilsa bo'ladi. Tarixiy binolarda aks etgan xattotlik namunalari bevosita ilm ma'rifatga va mushohada qilishga undagan. Ajdodlarimiz bizga qoldirgan me'rosi asrlardan asrlarga yetib kelmoqda. Yurtimizda bilim uchun an'analar saqlanishga xizmat qilib kelmoqda.

Zamonaviy dizaynda xattotlik muhim rol o'ynaydi. Harflarning zarbalari va uslublari dizaynga turli xil ko'rinish beradi. Xattotlik bir rangli hujjatni ishlab chiqarishda juda samarali. Xattotlik zarbalari monoxrom hujjatdagi chiziq'larga tekstura beradi. Kursiv va Rim xattotligining zarbalari grafikdagi ma'lumotlarga boshqacha ko'rinish beradi va oson tushuniladi. Turli tillardagi xattotlik madaniyatlarning aksini beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya: Sobiq sho'rolar davrida bu san'at tanazzulga yuztutdi. Qat'iy ta'qiqlanib umuman foydalanilmadi. Bu esa xattotlikka va an'anaviy hunarmanchilikka katta zarba bo'ldi. Yurtimizda xattotlik bilan shug'illanuvchilar juda ham oz sonli ya'ni sanoqligina kishilar bo'lgan. Bu ilm rivojlanmagan. Bugungi kunga kelib yurtimmiz mustaqillikka erishgach barcha ilmlar qatori xattotlik ham asta-sekin rivoj topayotgan soha bo'lib kelmoqda. O'sha davr yutuqlarining asosiy tamoyillari birgina inshootda, bir nechta fanlarning mujassamligini ko'rishingiz mumkin. Bu fanlarga: Xattotlik, geometriya, trigonometriya, matematika, koshinkorlik, naqqoshlik va ushbu binoning nima maqsadda foydalanilishiga qarab qur'oni karim oyatlarini yozish orqali bezatilgan.

Islom markazlarida yoki hiyobonlarga instalatsiyalar qilib xattotlikdan foydalanib dizayn sohasida qo'llanishi mumkin. Xattotlik san'atining kufiy xatidan keng qo'llanilsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Kufiy xatining ya'ni handasaviy uslubi bugungi kundagi haytek, loft, neoklassika dizayni uchun juda ham mos ravishda bezak berib turadi. dizayn sohasida tashqi fasad ham muhim rol o'ynaydi. girixli naqshlar o'rnida kufiy xatida bitilgan jummalarni qo'llash zamonaviy dizayn uchun betakror san'at hamda qadriyatlar bog'liqligi bilan umumlashtiriladi.

Zamonaviy dizaynda arxitektura ya'ni binoning ravoq va old fasadiga jimjimador naqsh singari xattotlikdan foydaanish naqafat arxitektor yoki dizaynerni aqliy salohiyatiga bog'lash mumkin. Bunda bir qarashda an'anaviylikni mujassamligi aks ettirish yuqori malaka talab etiladi. Bunda tomoshabinga estetik zavq bag'ishlaydi. O'tmish arxitekturasiga qaralganda ham, bunu yaqqol sezish mumkin. Undagi ruhiya o'tmishda nechog'lik ishlar qilishganidan dalolat beradi.

Bu xalqaro hujjatlar dizaynlarini tayyorlashda yaxshi ko'rinish beradi. Hozirgi kunda xattotlik innovatsion dizaynlarni tayyorlash uchun turli dizayn uslublari bilan aralashtiriladi. Bu dizaynga boshqacha ko'rinish beradi va o'qishni oshiradi. Muhimligiga qarab, bugungi kunda kompaniyalar hujjatlarni boshqa dizaynlardan eksklyuziv qilish uchun xattotlik bo'yicha mutaxassislardan maxsus dizaynlarni olishadi.

O'tmishda xattotlik muhim va maxfiy hujjatlarni ular uchun yozilgan shaxsdan tashqari hammadan sir saqlash uchun tayyorlangan. Inson yetkazilayotgan xabarning ahamiyati haqida bilib oladi. Ammo dizaynda xattotlik juda muhim rol o'ynaydi. Loyihalash davrida hujjatlarga matn chizish uchun xattotlik va hujjatlarni tayyorlashda turli xil texnikalardan foydalanilgan. Ammo keyinchalik, kompyuter ixtiro qilinganda, dizaynni yanada ilg'or va innovatsion qilish uchun ko'plab shriftlar qidirildi va kalligrafik shriftlar ishlab chiqildi. Hozirgi kunda xattotlik har qanday hujjatda turli maqsadlarda qo'llaniladi.

Maktab va kollej loyihalari, turli sertifikatlar tayyorlash va boshqa hujjatlar ularni yanada ko'rgazmali va tushunarli qilish uchun xattotlik yordamida amalga oshiriladi. Endi xattotlik logotip va veb-dizaynlarda ularni yanada innovatsion va jozibali qilish uchun qo'llanilmoqda. Dizayndagi xattotlik kichik ohang beradi, chunki xattotlik logotipi dizayni kompaniyani aks ettiradi.

Natijalar: Ilgari xattotlik dizayndagi takrorlanadigan mavzu edi. U nafislik va nafosat shaklini ramziy qilish uchun ishlatilgan. Xattotlik rasmlar, bezaklar, fotografiya va illyustratsiya kabi turli dizayn vositalarida qo'llanilgan. Bu dizayndagi intizom sifatida emas, balki dekorativ element sifatida ko'rib chiqildi. Uning oltin davrida san'at turiga yuksak qadriyat va ahamiyat berilgan. 19-asr atrofida eng mashhur bo'lgan xattotlik diniy matnlar va qo'lyozmalarni tasvirlash uchun ishlatilgan. Adabiy asarlarni qo'lda yozish topshirilgan xattotlarga yuqori baho berilgan. 20 va 21-asrlarga qarab, xattotlik bir vaqtlar o'z qiymatini biroz yo'qotdi. Bu qo'l yozuvidagi yo'q bo'lib ketgan madaniyat va texnologiyaning rivojlanishi bilan bog'liq edi.

Yozuv mashinkasi va printerning rivojlanishi tezroq muqobil bo'lib, qo'l yozuvi eskirgandek tuyuldi. Qo'l yozuvi oddiy vazifa hisoblangan va bolalarga yaxshi qo'l yozuvi odatlarini rivojlantirish uchun to'g'ri yozish ta'limi berilmagan. Kompyuterlarning tovarga aylanishi va hujjatlashtirishning arzonroq muqobillari bilan xattotlik madaniyati va an'analari yo'qoldi. Dunyoning ba'zi qismlarida ba'zi marosim amaliyotlari xattotlik va sifatli qo'l yozuvidan foydalanishni talab qiladi. Biroq, agar odam xattotlik bo'yicha tegishli ma'lumotga ega bo'lmasa, ish sifati yomonlashishi mumkin. An'anaviy xattotlik, ba'zi hollarda, yo'qolgan san'atga aylandi.

Xattotlikni o'zlashtirish ko'p yillik maxsus amaliyotni talab qiladi, bu esa qat'iy muddatlar va byudjetlar bilan ishlaydigan zamonaviy dizaynerlar uchun qiyinchilik tug'diradi. An'anaviy xattotlik uchun zarur bo'lgan murakkab texnikalar va nozik ko'nikmalar kuchli poydevorga ega bo'lmaganlar uchun qo'rqinchli bo'lishi mumkin. Raqamli vositalar qulaylik va samaradorlikni ta'minlasa-da, qo'l yozuvlarining ravonligi va ifodaliligini takrorlash muammo bo'lib qolmoqda. Xattotlikka xos bo'lgan nozik o'zgarishlar raqamlashtirish jarayonida yo'qolishi mumkin, bu steril va shaxssiz estetikaga olib keladi.

Estetika va tushunarlikni muvozanatlash dizayn loyihalarida aniq muloqot muhim ahamiyatga ega. Ba'zi kalligrafik uslublar o'qishdan ko'ra badiiy ravnaqni birinchi o'ringa qo'yadi, bu ularni asosiy matn yoki tez tushunishni talab qiladigan vaziyatlar uchun mos kelmaydi. Turli madaniyatlarga mansub xattotlikdan uning tarixiy va ramziy kontekstini tushunmasdan foydalanish noqonuniy o'zlashtirish va huquqbuzarlikka olib kelishi mumkin. Dizaynerlar turli xil kalligrafik uslublarga hurmat, madaniy sezgirlik va chuqur izlanishlar bilan yondashishlari kerak, bu esa stereotiplarni yo'qotmaslik yoki madaniy merosni noto'g'ri ko'rsatmaslik uchun.

Muhokama:

Malakali xattotlar bilan hamkorlik qilish dizaynerlarga hunarmandchilikning yaxlitligi va badiiyiligini ta'minlab, haqiqiy, yuqori sifatli harflardan foydalanish imkoniyatini beradi. Ushbu hamkorlikdagi yondashuv dizayn tajribasi va kalligrafik mahorat o'rtasidagi tafovutni yo'q qiladi. Raqamli vositalarni qo'lda yozish bilan birlashtirish moslashuvchan va samarali yechim taklif qiladi. Dizaynerlar dastlabki maketlar va qoramalar uchun dasturiy ta'minotdan foydalanishlari mumkin,

so'ngra shaxsiylashtirilgan va noyob teginish uchun qo'lda chizilgan elementlarni o'z ichiga oladi. Ushbu gibrid yondashuv an'anaviy va raqamli usullarning kuchli tomonlaridan foydalanadi.

Xattotlik uslublari asosida buyurtma shriftlarni yaratish turli ilovalar va ommaviy axborot vositalarida izchil harflarni talab qiluvchi loyihalar uchun amaliy yechim taklif etadi. Bu dizaynerlarga miqyoslilik va moslashuvchanlikni saqlagan holda xattotlikning mohiyatini qo'lga kiritish imkonini beradi. An'anaviy kalligrafik uslublarning estetik jozibasini yo'qotmasdan, tushunarligini oshirish uchun o'zgartirish ularning zamonaviy dizayndagi qo'llanilishini kengaytiradi. Bu badiiy gullab-yashnash va aniq, oson tushuniladigan harflar o'rtasidagi muvozanatni topishni o'z ichiga oladi.

Muayyan xattotlik uslubining madaniy kelib chiqishini chuqur tadqiq qilish va tushunish noto'g'ri o'zlashtirilishiga yo'l qo'ymaslik va uning to'g'ri ifodalanishini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Dizaynerlar turli xil kalligrafik an'analarga hurmat bilan yondashishlari, ularning tarixiy ahamiyati va madaniy nuanslarini tan olishlari kerak. Xattotlik ustaxonalari va kurslarini targ'ib qilish san'at turini qadrlashni kuchaytiradi va intiluvchan dizaynerlarni asosiy ko'nikmalar bilan jihozlaydi. Ushbu tashabbuslar o'rganish va izlanish uchun imkoniyatlar yaratib, xattotlikni saqlash va davom ettirishga hissa qo'shadi.

Qiyinchiliklarga qaramay, dizayndagi xattotlikning kelajagi yorqinligicha qolmoqda. An'analarni hurmat qilish, hamkorlikni rivojlantirish va madaniy sezgirlikni birinchi o'ringa qo'yish bilan birga texnologiyani qabul qilish orqali dizaynerlar ushbu qadimiy san'at turining barcha imkoniyatlarini ochishlari mumkin. Xattotlik o'zining abadiy nafisligi va insoniy ta'siri bilan zamonaviy dizayn loyihalarini ko'tarish, chuqurlik, shaxsiyat va g'ayrioddiylik tuyg'usini qo'shish qudratiga ega. Dizayn dunyosi rivojlanishda davom etar ekan, xattotlik noyob va ta'sirli vizual tajribalarni yaratish uchun qimmatli vosita bo'lib qolishga tayyor.

Xulosa:Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, butun dunyoda xattotlikning ko'plab skriptlari mavjud, ammo hozirgi vaqtda u faqat bir nechtaga qisqartirildi. Buning asosiy sababi shundaki, odamlar bu ko'p vaqt talab qiladigan jarayon va qog'ozni buzadi deb o'ylay boshladilar. Lekin san'atni qadrlaydigan, uning ahamiyatini tushunadiganlar ham bor. Xattotlikning ahamiyati dizayn bilan cheklanmaydi; bu harf chizish san'ati va uning ichida yashiringan go'zallikni tushunish haqida. Xattotlik shunchaki yozish emas. Bu katta potensial kuchga ega bo'lgan juda murakkab san'at asari. Dizayn olamida xattotlikni bilish muhim boylikdir. Tipografiya singari, xattotlik ham yetakchi va makon tushunchalariga ega.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Murodov A., O'rta Osiyo xattotlik san'ati tarixidan, T., 2001.
2. Badalboyev S. "Arab xatida o'qish va yozish". "Toshkent islom universiteti" nashriyot-matbaa birlashmasi. Toshkent – 2017 .
3. Gavrilova L.V. Kelajakdagi mutaxassislarning dizayn madaniyati / L.V. Gavrilova, YU.A. Kustov // Tatischev o'qishlari: dolzarb muammolar. 2010.
4. Sharifjon Mahdum, Risolai xattoton. O'zFA Sharqshunoslik instituti, qo'lyozma, INV.No 2184.
5. Buxoriy A.R. Husnixat durdonalari. -T.: "Movarounnahr", 2008.